

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aristophanis Comoediae Undecim

Graece Et Latine, Ad fidem optimorum Codicum MSS. emendatae cum nova octo Comoediarum interpretatione Latina, & notis ad singulas ineditis Stephani Bergleri nec non Caroli Andreae Dukeri ad quatuor priores. Accedunt Deperditarum Comoediarum Fragmenta, A Theod. Cantero Et Gul. Coddæo Collecta, ...

Aristophanes

Lugduni Batavorum, MDCCLX

Actus tertii scena secunda

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1094](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1094)

ACTUS TERTII

Ἀναπαιστικοὶ Δίμετροι.

ΔΙΚΑΙΟΣ, ΑΔΙΚΟΣ, ΧΟΡΟΣ.

- Χώρα δὲ δειξὼν σαυτὸν
 τοῖσι θεαταῖς, καὶ τῷ θεατῶν ἄν.
 ΑΔΙΚ. Ἴθ' ὅποι ζήεις. πολὺ γ' μάλλον
 Σ' εἰ τοῖς πολλοῖσι λέγων ἄπολω.
 890 ΔΙΚ. Ἀπολεῖς σύ; τίς ἄν; ΑΔΙΚ. Λόγῳ. ΔΙΚ. Ἥτιον γ' ἄν.
 ΑΔΙΚ. Ἀλλά σε νικῶ, τ' ἐμὺ κρείττω
 φάσκοντ' εἶναι. ΔΙΚ. τί σοφὸν ποιεῖς;
 ΑΔΙΚ. Γνώμαι κακῶς ἐθυλεύσκαυ.
 ΔΙΚ. Ταῦτα γ' ἀθεῖ ἀγ' τετρασί
 895 Τὴς ἀνοήτης ΑΔΙΚ. Οὐκ, ἀλλὰ σοφός.
 ΔΙΚ. Ἀπολῶ σε κακῶς. ΑΔΙΚ. εἰπέ, τί ποιεῖς;
 ΔΙΚ. Τὰ δίκαια λέγων. ΑΔΙΚ. Ἀμ' ἀνατρέψω
 ταῦτ' ἀνπλέγων. εἰ δὲ γ' εἶναι
 Πάνυ Φημί δίκαιον. ΔΙΚ. Οὐκ εἶναι Φήεις;
 900 ΑΔΙΚ. Φέρε γ', πῶς ἔτι. ΔΙΚ. Παρὰ τοῖσι θεοῖς.
 ΑΔΙΚ. Πῶς δὴ τὰ δίκαια εἶσιν, ὁ Ζεὺς
 οὐκ ἀπόλωλεν, τ' πατέρ' αὐτῶ
 δήσας; ΔΙΚ. Αἰετοῖ· τετρί γ' δὴ
 Χωρεῖ τὸ κακόν. δότε μοι λεχέντι.
 905 ΑΔΙΚ. Τυφογέρων εἰ κἀνάγκη. ΔΙΚ. Καταπύγων εἶ, κἀνάγκη.

ΑΔΙΚ.

vf. 886. Χώρα] Hic jam per prófopoeiam introducuntur duo λόγοι, alter justus, qui & Major sive Superior dicitur, quo differimus de rebus justis & justam causam defendimus: atque iste agit virum modestum, verecundum, honestatis observantem, & antiquis moribus praeditum; alter Injustus, qui & Minor sive Inferior dicitur, jura pervertens, immodestus, impudens, honestatis expers, novator, corruptor juvenutis. Isti duo λόγοι certant inter se & uterque vult adolescentem ad se allicere; ut Virtus & Voluptas Heronem apud Xenophontem in I. Apomn. & Philosophia atque Statuaria Lucianum in eius vita, sive Somnio. Repraesentant autem naturam Rhetoricae, quae in utramque partem de eadem re differere docet; Aristoteles Lib. I. Rhet. ubi agit de utilitate Rhetoricae: ἔτι δὲ πάναντία δὲ δύνασθαι πείθειν· κατὰ μέρος καὶ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς· ἔχ' ὅπως ἀμφοτέρω πρέσβημεν, ἢ γὰρ δὲ τα φαῦλα πείθειν· ἀλλ' ἵνα μήτε λαθραῖν πῶς ἔχ' καὶ ὅπως ἀλλὰ χρημίον τοῖς λόγοις αὐτοῖς μὴ δικαίως, λυβὴν ἔχωμεν· Praeterea oportet posse contraria persuadere quomodo in syllogismis sive in dialectica: non ut utraque faciamus, non enim debemus malum suadere; sed ut sciamus quomodo sese habeant, & ut alio abutente dicendi facultate ad injusta defendenda, illius dicta solvere & refutare possimus.

vf. 889. Ἐν τοῖς πολλοῖς] Contra orator justus & modestus apud Euripidem in Hippolyto vf. 984. dicit: ἰγὼ δὲ ἀκομψ' εἰς ὄχλον ἔταμ λόγον. & paulo post:

889. Ἐν τοῖς πολλοῖς] Contra orator justus & modestus apud Euripidem in Hippolyto vf. 984. dicit: ἰγὼ δὲ ἀκομψ' εἰς ὄχλον ἔταμ λόγον. & paulo post:

SCENA SECUNDA.

Anapaestici Quaternarii.

JUSTUS, INJUSTUS, CHORUS.

- J**UST. Huc procede & ostende teipsum
Spectatoribus, licet audax sis.
- I**NJ. I quo lubet; nam multo magis
Apud multitudinem dicendo te perdam.
- 890 **J**UST. Tu me perdas? quis es? **I**NJ. Sermo. **J**UST. At inferior.
INJ. Sed te vincam, qui meipso potiozem
Te ais esse. **J**UST. Quo ingenio fretus?
INJ. Commenta nova inveniam.
JUST. Ista enim florent propter istos
- 895 **S**tultos. **I**NJ. Non *stultos*, verum sapientes.
JUST. Perdam te pessime. **I**NJ. Quid faciendo? dic.
JUST. Illa dicendo, quae justa sunt. **I**NJ. Sed haec evertam
Contradicendo; nam esse justitiam
Omnino nego. **J**UST. Negas esse?
- 900 **I**NJ. Cedo, ubi est ergo? **J**UST. Apud Deos.
INJ. Quomodo itaque, si justitia est, Jupiter
Non periit, qui patrem suum
Constrinxit? **J**UST. Au! istud sane
Malum procedit. date mihi pelvim.
- 905 **I**NJ. Decrepitus es, & inconcinnus.
JUST. Cinaedus es & impudens.

I N J.

οὐ γὰρ ἐν σοδοῖς φάλοι παρ' ἄλλοις μισθώτεροι· Ego
vero sum ineptus ad verba faciendum apud turbam —
qui enim apud sapientes nullus sunt pretii, illi apud tur-
bam sunt aptiores ad loquendum.

vf. 893. Κανὰς ἐπιεικῶν] Ita Edd. pristinae; non
κατὰς μὲν ἐπιεικῶν ut postea.

vf. 900. Παρὰ τοῖς θεοῖς] Sophocles in Oedipo Co-
loneo vf. 1378. Δίαν ξυνίδρῳ Ζηός· justitia Jovi assidens.
vf. 903. Δῖσας] Aeschylus in Eumenidibus etiam de
Jove vf. 644. αὐτὸς δ' ἴδου πατέρα πρεσβύτην Κρόνον.
Ipse autem vinxit patrem senem Saturnum. Plato in Eu-
thyphrone de eodem Jove: καὶ τῶτον ἐμολογᾷ ἃ
αὐτὸ πατέρα εἶπεν· ὅτι τὰς νύκτας κατήπινεν ἐν ἐν δίκῃ.

Et hanc fatentur suam patrem vinxisse, quia filios deglu-
tires injuste.

Ibid. Ταῖτι καὶ δὴ] In Ranis vf. 1045. καὶ δὴ χαρῆ
ποτὶ τὸ κακόν.

vf. 904. Αἰκάνῃ] Pelvim petit, ut in eam vomat;
quia bilem ei movent verba adversarii, ut putat Scho-
liastes.

vf. 905. Τυροζήραν] In Lystrata vf. 337. τυροζήραν
ἀίδου. Ubi Scholia: τετυροζήραν γέροντας. Harpocra-
tio: τετύροζαμ, ἀλλ' τὸ ἐμὲλερονήραμ. Glossae: ἰμ-
βρόντα, αἰσθητός. Cui mentem excussit typho, ventus
vehemens, a τύφω dictus, de quo supra, vf. 335.
Ita ἰαποπληγμένῳ, supra vf. 807.

- ΑΔΙΚ. Ρῶδα μ' εἴρηκας. ΔΙΚ. Καὶ βαμολόχῃ.
 ΑΔΙΚ. Κείνεσι φεφαιόις. ΔΙΚ. Καὶ πατραλοίας.
 ΑΔΙΚ. Χρυσῶν πᾶτων μ' ἐ γνώσκεις.
 910 ΔΙΚ. Οὐ δὴτα φεφτῆ γ' ἀλλὰ μολίεδα.
 ΑΔΙΚ. Νυῶ δέ γε κόσμῃ τῆτ' ἐστὶν ἐμοί.
 ΔΙΚ. Θεραυὸς εἰ πολλῶ. ΑΔΙΚ. Σὺ δέ γ' ἀρχαῖος.
 ΔΙΚ. Διὰ σὲ δὲ φοιτᾶν
 Οὐδεὶς ἐθέλη τ' μειραλίαν.
 915 Γνωθῆσθ' πῶτ' Ἀθηναιοῖσιν,
 Οἷα διδάσκεις τῆς ἀνοήτης.
 ΑΔΙΚ. Αὐχμῆς αἰχρῶς. ΔΙΚ. Σὺ δέ γ' εὐ περάτεις
 Καίτοι φεφτῆ γ' ἐπὶ ὄχθεις,
 Τήλεφῃ εἶναυ Μυσὸς Φάσκων,
 920 Ἐκ πηριδῆ
 Γνώμας πρῶγων Πανδελετείης.
 ΑΔΙΚ. Οἱ μοι σοφίας, ἧς ἐμνήσθης.
 ΔΙΚ. Οἱ μοι μαρίας τ' σῆς, πύλεως τ',
 Ἦπις σε πρέφῃ
 925 Λυμαινόμενον τοῖς μειρακίοις.
 ΑΔΙΚ. Οὐχὶ διδάξεις τῆτον Κρόνῃ ὦν;
 ΔΙΚ. Εἴφῃ γ' αὐτὸν σωθῆναι τῆτ',
 Καὶ μὴ λαλιὰν μόνον ἀσκῆσαι.
 ΑΔΙΚ. Δεῦρ' ἴθι, τῆτον εἰα μαίνας.
 930 ΔΙΚ. Κλαύσῃ τ' χεῖρ' ἐπιβάλλεις;
 ΧΟΡ. Παύσασθε μάχης, ἢ λοιδορείας.
 Ἄμ' ἐπίδειξαι σὺ τε, τῆς φεφτῆς
 Ἄτ' ἐδίδασκεις· σὺ τε τ' καινῶ
 Παιδῶσιν· ὅπως ἀν ἀκρύσας σφᾶν
 935 Ἀντιλεγόντων, κείνας φοιτᾶ.
 ΔΙΚ. Δεῶν ταῦτ' ἐθέλω. ΑΔΙΚ. Κα' ἄγωγ' ἐθέλω.
 ΧΟΡ. Φέρε τίς λέξῃ φεφτῆ γ' ὑμῶν.

ΑΔΙΚ.

vf. 907. "Ρῶδα μ' εἴρηκας] Infra, vf. 1334. discipulus τῆ ἀδικῆ λόγῳ Phidippides, ingenium Praeceptoris refertens, itidem maledicta, quae in ipsum inferebantur, pro sparsione rosarum habet. Dicitur autem ρῶδα με ἴρηκας, ut ἀγαθὰ με ἔλεξας. In Eccles. vf. 436. τὰς μὲν γυναικας πολλὰ ἀγαθὰ λέγων· σὲ δὲ πολλὰ κακά.

vf. 909. Χρυσῶν πᾶτων] Infra, loco jam indicato: πᾶτ'ε πολλοῖς τοῖς ρῶδοις.

vf. 915. Γνωθῆσθ' πῶτ' Ἀθηναιοῖσιν] Nam si iniusti & improbi fuerint Oratores, quorum consiliis Resp. Atheniensium gubernatur; verbis ornantes perniciofa sua consilia, facile ad quidlibet impellent plebem, & multorum malorum erunt auctores. Euripides in Medea vf. 581. ἐμοί

γὰρ ὅστις ἀδικῇ ἄν, σφόδρα λέγειν πύρκα, πλείστην ζημίαν οφεισάμεν· γὰρ ἀνοήτῃ γὰρ ἀρχῶν τὰδὲ εὐδὲ πειστικῶν, πολὺ μὲν πανουργεῖν. Mibi enim quisquis iniustus est, & tamen in dicendo sapiens, maxima multa dignus videtur; nam cum gloriatur se dicendo posse ornare iniustas causas, auctet fallere.

vf. 919. Τήλεφῃ] Haec in Euripidem tendunt, qui Telephum scripserat tragoediam, in qua illum introduxerat tanquam mendicium, sed faciendum; quem ita describit Comicus in Acharn. vf. 428. Χαλκός, προσαιτῶν, σωμαλῃ, ὅστις λέγειν. Vult ergo & Euripidem perstringere tanquam magistrum eloquentiae, quam putat esse perniciosam reip. Hinc & in Ranis vf. 979. cum

- INJ. Mihi rosae videntur quae dicis. JUST. Et scurra.
 INJ. Liliis me coronas. JUST. Et parricida.
 INJ. Non animadvertis, ut me auro conspergas.
 910 JUST. Olim certe non auro; verum plumbo *conspergebaris*.
 INJ. At nunc illud est mihi ornamentum.
 JUST. Nimirum es audax. JUST. At tu nimis obsoletus.
 JUST. Propter te frequentare *palaestram*
 Nullus vult adolescens.
 915 Agnoscent olim Athenienses,
 Qualia doceas stultos.
 INJ. Turpiter squalles. JUST. Tu autem es dives;
 Licet antehac mendicares,
 Telephum illum e Mysia te esse praedicans,
 920 E perula *depromptas*
 Pandeleti sententias rodens.
 INJ. O quantam memoras mihi sapientiam!
 JUST. O quanta est stultitia & tua, & civitatis,
 Quae te alit
 925 Corruptentem mores adolescentum.
 INJ. Non docebis hunc cum sis Saturnus.
 JUST. Si modo fervari eum oportet,
 Et non loquentiam tantum exercere.
 INJ. Huc accede, & istum sine insanire.
 930 JUST. Plorabis. manum injicis *ei*?
 CHOR. Definite rixari & conviciari.
 Et ostende potius, & tu majores nostros
 Qualia docueris: & tu novam hanc
 Disciplinam; ut audita vestra
 935 Contradictione, & dijudicata, eat in ludum *alterutrius*.
 JUST. Facere ista volo. INJ. Ego etiam volo.
 CHOR. Age, quis vestrum dicet prior?

INJ.

cum Euripidis, quasi praeceptorem rhetorum se ferens, dixisset, *ἔπειτα τούτοις λαλεῖν ἰδιδάξα*, Aeschylus certans ibi cum eo, dicit: *φημι καὶ γὰρ ὡς πρὶν διδάξαι γ' ἀρετῆς μίση δεινὰ γὰρ ἔστιν*. In Pace vs. 533. Euripidem vocat *πειτὴν ῥημάτων διακινῶν*. Admisit autem haec in Euripidem, quia esset Socratis familiaris, isdem studiis deditus, & soleret *Σωκράτη παρακαθήμενον* λαλεῖν, ut dixi supra vs. 263. cum Comico ex Ranis vs. 1532

vs. 921. *Γνώμης πρῶτον*] Sic supra, vs. 491. *σοφίαν στήθεσσι*. In Vesps vs. 460. *εἰ ἔτυχον ἢ μελίαν Πυθαγόρου βιβρακίτες*.

Ibid. *Πανδελουταίης*] Pandeletus erat Sycophanta & litium forensium sectator, teste Scholiaste.

vs. 926. *Κρόνον δὲν*] Scholia: *ἀρχαῖον*, *ἀλλοθ*. Paulo post eum vocat *Κρόνισπον*. In Vesps vs. 1478. *τὰς τετρασθῆς φασὶν ἀποδείξαι Κρόνος ἢ νῦν*.

vs. 928. *Λαλιὰν ἀσκῶσα*] In Ranis vs. 1095. ad Euripidem dicitur: *εἴτ' αὖ λαλιὰν ἐπιτηδεύσασθαι καὶ σαμουλίαν ἰδιδάξασθαι*.

vs. 930. *Τὴν χεῖρ' ἐπιβάλλεις*] In Lystrata vs. 442. *εἴτ' ἄρα — ταύτη μόνον τῆς χεῖρ' ἐπιβάλλεις*. Paulo aliter, ibid. vs. 474. *ὃ καὶ προσφέρει τοῖς πλοῦσι τὴν χεῖρα*.

- ΑΔΙΚ. Τύτῳ δώσω.
 Κατ' ἐκ τύτων, ὡν ἀν λέξῃ,
 940 Ῥηματίοισι κοινῶς αὐτὸν
 Καὶ φρονίους κατατοξύσω.
 Τὸ πελοταῖον δ', ἢ ἀναγύξῃ,
 Τὸ πρῶτον ἅπαν ἢ τὸ φθαλμῶ
 Κεντῦμνῳ, ὡς ἄρ' ὑπ' ἀνθρῶν,
 945 Ὑπὸ τ' ἡρώων ἀπολείται.

ΣΤΡΟΦΗ ΚΩΛΩΝ Β'.

Χ Ο Ρ Ο Σ.

- Νῦν δείξετον τὸ πῶτον
 Τοῖς φρονήτοισιν
 Λόγοισι, ἢ φρονήσι, ἢ
 Γνωμοτύποις μερίμοις,
 950 Ὀπωπότερος γ' αὐτοῖν λέγων
 Ἀμείνων φανήσεται.
 Νῦν γ' ἅπασ ὀρθάδε κίνδυνῳ
 Ἀνεῖται σοφίας,
 Ἦς πέρι τοῖς ἐμοῖς φίλοις
 955 Ἔστιν ἀγὼν μέγιστος.
 Ἀλλ' ὡ πολλοῖς τῆς φρεστυτέρως ἦθεσι λεητοῖς φθαλώσας,
 Ῥῆξον φωνίῳ, ἢ πῃ χαίρει, ἢ τ' αὐτῆ φύσιν εἶπε.

vf. 942. Ἦν ἀναγύξῃ] In Vespris vf. 372. ἐγὼ τῶ-
 σὶν γ' ἐάν γέξῃ τι πῶσω δακίῳ τὴν καρδίαν.

vf. 943. Τὸ φθαλμῶ κεντῦμνῳ] In Vespris vf. 428.
 ὡ συνδικασαί, σφῆκε δὲ κεντῦμνῳ, οἱ μὲν εἰς τὴν πρῶτην
 αὐτῶν εἰσπίπτει, ἀγγισμένοι, οἱ δὲ τὸ φθαλμῶ κεντῦμνῳ

κεντῦμνῳ, οἱ δὲ τὰς δακτύλους.

vf. 946. Τὸ πῶτον] In Pace vf. 84. ἴδμεν πῶτον
 Sic per verbum hic in Nubibus vf. 1039. σέψαι δὲ τὴν
 παιδευσιν, ἢ τίποιθεν, ὡς ἐλέγξα.

vf. 949. Γνωμοτύποις] In Ranis vf. 896. λεητολόγος
 ἔστιν

INJ. Iſti permittam;
 Deinde ex iſtis, quae dixerit,
 940 Ipfum novis verbis
 Et ſententiis, quaſi ſagittis conficiam:
 Poſtremo, ſi hiſcere coeperit,
 Totam faciem & oculos
 Quaſi a crabronibus compunctus
 945 Sententiis *meis*, peribit.

STROPHE VERSUUM XII.

C H O R U S.

CHOR. Nunc vos ambo oſtendite freti
 Callidis veſtris
 Orationibus, & meditationibus,
 Et curis illis, quibus ſententias procuditis,
 950 Uter veſtrum dicendo
 Sit melior.
 Nunc enim hic in diſcrimen
 Venit ſapientia,
 De qua meis amicis
 925 Maximum eſt certamen.
 Sed, ô qui majores noſtros moribus bonis decoraſti,
 Rumpe vocem, qua delectaris, & ingenium moresque tuos oſtende.

ἔνεταὶ φένας — ἀνδρῶν γλωμοτύπων. In Vespis vſ. 1373. rhetor aliquis dicitur γλωμοτύπος. vſ. 952. Νῦν γὰρ] In Ranis vſ. 903. νῦν γὰρ ἀγὼν ἰσχυρὸς ἔσται. Virg. Compoſito rumpit vocem.